

سبقت‌گامی

اُستادانه

همانند یک اُستاد یاد بگیرید!

خلاصه کتاب تفسیر موضوعی قرآن کریم جدید

دکتر محمدعلی رضایی اصفهانی، دکتر علی نصیری، دکتر ابراهیم کلانتری، دکتر

عبدالکریم بهجت پور، دکتر علیرضا کمالی

فهرست مطالب

۷	فصل یکم: شناخت قرآن
۷	درآمد:
۷	اقسام شناخت قرآن:
۷	شناخت سندی:
۷	دلایل بی نیازی قرآن از شناخت سندی:
۸	شناخت تحلیلی:
۸	شناخت ریشه ای:
۸	فرض های بنیادین در شناخت قرآن:
۹	وحیای بودن الفاظ قرآن:
۹	ابدیت و تغییر:
۹	حوزه های مباحث قرآن:
۹	اسرار ماندگاری قرآن در بستر زمان:
۹	ژرفای نامحدود قرآن:

۹	نمونه های ژرفاری قرآن:
۱۰	پیوند قرآن و عترت:
۱۰	فلسفه پیوند قرآن با عترت:
۱۰	ثمرات پیوند قرآن و عترت:
۱۰	اجتهاد روشمند در قرآن:
۱۲	فصل دوم: انس با قرآن
۱۲	درآمد:
۱۲	مراتب انس با قرآن:
۱۲	گوش فرادادن و نظر کردن به آیات قرآن:
۱۲	تلاوت قرآن:
۱۲	درک معانی و مفاهیم قرآن:
۱۲	تفسیر قرآن:
۱۳	تدبر در قرآن:
۱۴	فصل سوم: خدا در قرآن
۱۴	درآمد:
۱۴	اسماء و صفات خدا در یک نگاه:
۱۵	تفسیر برخی از صفات:
۱۵	آفریدگار:
۱۵	خدای متعال آفریدگار هستی:
۱۶	آفریدگاری، نقطه آغاز معرفت:
۱۶	پردازش، اندازه گیری و هدایت:
۱۶	نکته ها:
۱۶	پروردگار:
۱۶	در جست و جوی پروردگار:
۱۶	تدبیرگر هستی، پروردگار انسان:
۱۷	ربوبیت تکوینی هستی، دلیل ربوبیت انسان:
۱۷	احتجاج نمرود با حضرت ابراهیم:
۱۷	مناظره حضرت موسی با فرعون:
۱۷	دانش گسترده:
۱۷	قدرت بی پایان:
۱۸	افرینش مرگ و زندگی، دلیل قدرت خدا:
۱۹	فصل چهارم: اهداف آفرینش
۱۹	درآمد:
۱۹	اهداف آفرینش جهان:

۱۹	.....	افرینش جهان برای انسان:
۱۹	.....	دانش افزایی بشر:
۱۹	.....	معاد و عدالت:
۲۰	.....	اهداف افرینش انسان:
۲۰	.....	آزمایش:
۲۰	.....	عبادت:
۲۰	.....	رحمت:
۲۰	.....	ملاقات الهی:
۲۱	.....	تاثیر هدفمندی جهان و انسان در معناداری زندگی:
۲۲	.....	فصل پنجم: قرآن و علوم
۲۲	.....	درآمد:
۲۲	.....	اشاره های قرآن به منابع و روش های علمی:
۲۲	.....	کاربرد های علم در قرآن:
۲۲	.....	علم به معنای خاص (الهیات):
۲۲	.....	علم به معنای عام:
۲۲	.....	اشاره های علمی قرآن:
۲۲	.....	اشاره های اندیشه ساز قرآن:
۲۲	.....	اشاره های شگفت اور قرآن:
۲۳	.....	آغاز جهان و چگونگی پیدایش ان:
۲۳	.....	حرکت زمین:
۲۳	.....	اشاره های اعجاز امیز قرآن:
۲۳	.....	در حوزه علوم انسانی:
۲۳	.....	در حوزه علوم طبیعی:
۲۳	.....	نمونه هایی از اعجاز علمی قرآن در حوزه علوم طبیعی:
۲۳	.....	نیروی جاذبه:
۲۳	.....	حرکت های خوردشید:
۲۴	.....	حرکت انتقالی مستقیم خورشید درون کهکشان راه شیری:
۲۴	.....	ادامه حیات خورشید تا زمان معین:
۲۴	.....	حرکت درونی خورشید:
۲۴	.....	زوجیت:
۲۴	.....	لقاح (زایا کردن گیاهان و ابرها توسط باد):
۲۴	.....	چینش مراحل افرینش انسان:
۲۴	.....	نظریه پردازی های علمی قرآن:

- ۲۴..... تاثیر عوامل معنوی در اقتصاد:.....
- ۲۵..... تاثیر عوامل معنوی در کنترل افراد و بازاریابی از تخلفات:.....
- ۲۵..... جهت دهی علوم انسانی بر اساس قرآن:.....
- ۲۶..... فصل ششم: قرآن و بهداشت روان:.....
- ۲۶..... درآمد:.....
- ۲۶..... مفهوم شناسی:.....
- ۲۶..... یک. بهداشت روانی:.....
- ۲۶..... دو. فشار روانی:.....
- ۲۶..... نشانه های فشار روانی:.....
- ۲۶..... عوامل فشار روانی:.....
- ۲۶..... شفابخشی قرآن:.....
- ۲۷..... راهکارهای قرآنی تامین بهداشت روانی:.....
- ۲۷..... بیماری های فکری و عقیدتی و راهکار درمان آنها:.....
- ۲۷..... توحید قرآنی عامل وحدت شخصیت و سلامت ان:.....
- ۲۷..... نقش ایمان در بهداشت روانی:.....
- ۲۷..... ممنوعیت ناامیدی و تاثیر ان در کاهش افسردگی:.....
- ۲۷..... تاثیر هدفمندی آفرینش و معنا داری زندگی در بهداشت روانی:.....
- ۲۸..... تاثیر اصل قضا و قدر (تصادفی نبودن حوادث) در آرامش انسان:.....
- ۲۸..... تاثیر اعتقاد به معاد و نگاه مثبت به مرگ در بهداشت روانی:.....
- ۲۸..... رابطه توکل با بهداشت روانی:.....
- ۲۸..... نگاه وظیفه مدارانه به جای نتیجه پرایی به امور:.....
- ۲۸..... بیماری های اجتماعی و راهکارهای رفع آنها:.....
- ۲۸..... راهکار رفع جهل:.....
- ۲۸..... عدالت محوری راهکار رفع ظلم:.....
- ۲۸..... تعدیل ثروت راهکار رفع فقر:.....
- ۲۹..... حمایت اقتصادی از اقشار آسیب پذیر اجتماع راهکار جبران کمبود ها:.....
- ۲۹..... حمایت از یتیمان:.....
- ۲۹..... حمایت از نیازمندان با پرداخت ها:.....
- ۲۹..... امانت داری و رعایت عهد و راهکار رفع خیانت:.....
- ۲۹..... دعوت به وحدت راهکار دفع تفرقه:.....
- ۲۹..... صلح گرایی برای جلوگیری از جنگ:.....
- ۲۹..... امر به معروف و نهی از منکر برای سالم سازی محیط و مبارزه با فساد:.....
- ۲۹..... دفاع از حقوق بانوان برای جلوگیری از ظلم به آنان:.....

- گسترش نظام حمایت خانواده در اجتماع از راه محبت به پدر و مادر و صلح رحم: ۲۹
- ازدواج زمینه ساز بهداشت روانی جامعه: ۳۰
- بیماری های اخلاقی و راهکار های رفع آنها: ۳۰
- اخلاص ورزی راهکار رفع نفاق اخلاقی: ۳۰
- شجاعت ورزی راهکار غلبه بر ترس: ۳۰
- سفارش به صبر و بالا رفتن سطح مقاومت در عوامل استرس زا: ۳۰
- انفاق و ایثار راهکار رفع دنیا پرستی: ۳۰
- حسن ظن به مردم راهکار رفع فشار روانی: ۳۰
- بیماری های روحی-روانی و راهکار های قرآنی: ۳۰
- یاد خدا عامل آرامش روحی: ۳۰
- دعا زمینه ساز سلامت و آرامش انسان: ۳۱
- نماز عامل پاکی و آرامش روح: ۳۱
- قرائت قرآن و تاثیر آن در کاهش اضطراب: ۳۱
- روزه و تاثیرات روانی آن: ۳۱
- توبه راهکار رفع فشار روانی گناه: ۳۱
- قوانین بازدارنده تامین بهداشت روانی: ۳۱
- قوانین کنترل کننده شهوت: ۳۱
- حجاب: ۳۱
- دوری از نگاه شهوت امیز به جنس مخالف: ۳۲
- ایجاد موانع برای خودکشی در آموزه های دینی: ۳۲
- فصل هفتم: حقوق انسان از منظر قرآن** ۳۳
- درآمد: ۳۳
- حق حیات انسان از منظر قرآن: ۳۳
- نمونه هایی از موانع حق حیات انسان در آموزه های قرآنی: ۳۳
- خودآزاری: ۳۳
- قتل نفس: ۳۳
- گمراه کردن دیگران: ۳۳
- رابطه حق حیات انسان با حکم قصاص نفس: ۳۴
- حق انتخاب عقیده انسان از منظر قرآن: ۳۴
- ارتباط آزادی عقیده با پدیده ارتداد: ۳۴
- رابطه آزادی عقیده با جهاد ابتدایی: ۳۴
- فصل هشتم: تکالیف انسان در برابر خدا** ۳۶
- درآمد: ۳۶

- ۳۶..... تکالیف باوری انسان در برابر خدا:.....
- ۳۶..... معاد باوری:.....
- ۳۷..... تکالیف رفتاری انسان در برابر خدا:.....
- ۳۷..... انجام فرایض دینی:.....
- ۳۸..... ترک معاصی:.....
- ۳۸..... فصل نهم: تفسیر سوره حمد.....
- ۳۸..... درآمد:.....
- ۳۹..... گرمی ترین ایه:.....
- ۳۹..... ستایش، ویژه پروردگان عالمیان:.....
- ۴۰..... مالک حقیقی قیامت:.....
- ۴۰..... تنها معبود و یاریگر:.....
- ۴۰..... درخواست هدایت به صراط مستقیم:.....
- ۴۰..... برترین مصداق صراط مستقیم:.....

اُستادانه - همانند یک اُستاد یاد بگیرید

فصل یکم: شناخت قرآن

درآمد:

علت اهمیت شناخت قرآن برای مسلمانان: ۱- منبع اساسی دین است ۲- قرآن معنا بخش به دین، ایمان، اندیشه و زندگی است ۳- بیانگر پایه های جهان بینی و اصول تفکر و خردورزی در نظام آفرینش برای انسان جست و جو گر ۴- عرضه اصول اخلاق نیکو و شیوه بنای یک جامعه انسانی و ارزش محور

دلیل لزوم مراجعه به سنت معتبر و اجتهاد روشمند: ۱- تفسیر و تشریح اصول ۲- تطبیق اصول بر فرو دین ۳- یافتن پاسخ های منطقی دین به تناسب نیازهای جدید

نکته: اساس اندیشه دینی، جهان بینی ح و شریعت اسلامی قرآن است

شناخت قرآن: نقطه آغاز شناخت و تلاش فکری و الهام بخش عمل و سلوم مسلمانان

اقسام شناخت قرآن:

این اقسام عبارت اند از:

۱- شناخت سندی ۲- شناخت تحلیلی ۳- شناخت ریشه ای

شناخت سندی:

۱- سنجش اعتبار قرآن از نظر اسناد و انتساب به گوینده و نویسنده با استفاده از ابزار های لازم

۲- صحت درست بودن تمام است=ناد یا درست بودن بخشی از آن

۳- دلیل و مدرک برای درستی یا نادرستی انتساب

علت بی نیازی قرآن بر شناخت سندی: در انتساب سوره و آورنده ان شکی رخ نداده است و هیچ سوره ی مشکوکی در قرآن وجود ندارد

دلایل بی نیازی قرآن از شناخت سندی:

پیوند این عوامل سبب بی نیازی قرآن از شناخت سندی میشود:

۱- هویت ذاتی قرآن ۲- تلاش های مستمر پیامبر و مومنان راستین ۳- شرایط ویژه عصر نزول

دلایل بی نیازی قرآن از شناخت سندی:

۱- دریافت وحی از سوی پیامبر به صورت علم حضوری ۲- تفاوت نزول قرآن (نزول تدریجی) با سایر

کتب اسمانی ۳- نگارش قرآن کریم از همان آغاز نزول وحی ۴- جنبه ادبی و هنری قرآن (فصاحت

و بلاغت) ۵- بسیط و بدوی بودن جامعه آن روز

علم حضوری: از روش های دریافت وحی توسط پیامبر

ماهیت علم حضوری: دریافت کننده نسبت به چیزی که دریافت میکند تردیدی روا نمی دارد
تفاوت نزول ران با سایر کتب: نزول قرآن به صورت تدریجی و سایر کتب به صورت یکباره صورت گرفته است
مشکل نزول یکباره: مشتبه شدن نسخه اصلی با سایر نسخه ها
مزیت نزول تدریجی: هموار کردن فرایند اطمینان بخش برای پیامبر و مومنان
کاتبان وحی: نویسندگانی که از آغاز وحی ان را نگارش می کردند
علت محفوظ ماندن قرآن از تحریف: نگارش بی وقفه آیات قرآن
علت کسب اطلاعات مسلمانان از طریق دیدن و شنیدن: ۱- ذهن خالی ۲- حافظه قوی ۳- نداشتن سواد
عوامل تهدید قرآن به تحریف: ۱- توسعه سریع قلمرو اسلام ۲- فاصله زیاد عموم مسلمانان از مدینه
وظیفه اصلی کمیته قاریان و حافظان قرآن: تهیه و تدوین نسخه واحد قرآن

شناخت تحلیلی:

۱- آگاهی یافتن به مطالب و محتوای کتاب ۲- رسیدن به شناخت درس نسبت به هدف و پیام، سبک بیان و شیوه برخورد این کتاب با مسائل بنیادین جهان ۳- روشن کردن عیار و ارزش علمی و محتوایی کتاب
شناخت تحلیلی قرآن: ۱- اسما و زیربنای ایمان ۲- جهت دهنده رفتار و اخلاق مسلمانان

شناخت ریشه ای:

۱- اثبات اینکه محتوای این کتاب تراوش ذهن پدیدآورنده است یا شخص دیگری ۲- مقایسه قرآن با سایر کتب مذهبی

نکته: شناخت ریشه ای فرع بر شناخت تحلیلی است

نکته: در صورت شناخت صحیح پژوهشگر به اصالت الهی قرآن رهنمود میابد

اصالت الهی: ۱- قرآن از افقی بالاتر از ذهن و اندیشه پیامبر افاضه گردیده و ایشان صرفاً حامل وحی بوده است
۲- معجزه بودن قرآن

فرض های بنیادین در شناخت قرآن:

علت توجه دانشمندان به این کتاب: ۱- تنوع ۲- گستردگی ۳- جذابیت ساختار و معارف
رخداد هایی که منجر به ایجاد زاویه های جدید در پژوهش قرآن شد:

۱- توسعه و گسترش اسلام در مناطق مختلف جهان ۲- گام نهادن جهان به عصر جدید

وحیای بودن الفاظ قرآن:

دلایل مبنی بر الهی بودن الفاظ قرآن: ۱- معرفی شدن قرآن به عنوان سخن خدا ۲- منحصر به فرد بودن ساختار ظاهری متن، سبک بدیع و اسلوب ان ۳- آیات بسیاری دلالت بر وحیانی بودن الفاظ و ساختار متن دارند ۴- دلالت آیات بر عدم دخالت پیامبر در ساختار ظاهری قرآن ۵- تمایز اشکار ساختار ظاهری متن قرآ با سخن پیامبر ۶- برخورداری معارف و محتوای قرآن از ژورفا و عظمت تحدی: فراخواندن همگان به آوردن مثل قرآن

ابدیت و تغییر:

باور اساسی انسان میلمان: جاودانگی قرآن

حوزه های مباحث قرآن:

حوزه های بیان معارف و احکام الهی توسط قرآن: ۱- روابط انسان با خدا ۲- روابط انسان با خود ۳- روابط انسان با طبیعت ۴- روابط انسان با دیگر انسان ها
حوزه های متأثر از تحولات زمان: ۱- روابط انسان با طبیعت ۲- روابط انسان با دیگر انسان ها
بیشترین مباحث قرآن: ۱- چگونگی رابطه ابدیت و تغییر

اسرار ماندگاری قرآن در بستر زمان:

عوامل اساسی جاودانگی قرآن: ۱- ژرفای نامحدود قرآن ۲- پیوند قرآن و عترت ۳- اجتهاد روشمند در قرآن

ژرفای نامحدود قرآن:

یکی از ویژگی های ذاتی قرآن است

ویژگی ژرفای نامحدود به بیان دیگر: ۱- بطن ۲- بطون

علت تمایز متن قرآن از متون انسانی: برخورداری آیات قرآن از بطون

دلایل محدود نبودن قرآن به زمان و مکان: ۱- دارا بودن منبع قدسی ۲- فوق زمان و مکان بدن ۳- صاحب علم بی پایان ۴- محیط بر همه هستی و پدیده های آن

نخستین و اصلی ترین رمز ماندگاری قرآن در بستر زمان: ژرفای نهایت ناپذیر قرآن

نمونه های ژرفاری قرآن:

۱- نهی از پرستش بت ها ۲- وعده به زنده کردن مردگان و برپا خواستن قیامت برای متوجه کردن منکران
تحلیل های نهی بت پرستی: ۱- نهی به دلیل خزوع و فروتنی در برابر غیر از خدا ۲- در اطاعت انسان میان خود و غیر تفاوتی نیست ۳- ممنوع بودن توجه به غیر از خدا

معانی مختلف و لاه های مختلف آیات قرآن: ۱- بخش ساده برای فهم عامه ۲- بخش عمیق برای خواص ۳- بخش کاملاً عمیق برای زبده های خواص یا اعصار و قرون دیگر

پیوند قرآن و عترت:

لازمه ی برقراری ارتباط قرآن با نیاز های مومنان: ۱- به فعلیت رسیدن ظرفیت نامحدود قرآن (بر آمده از بطون) ۲- تفسیر متناسب با نیاز های زمان

اصلی ترین ویژگی قرآن: ۱- هدایتگری ۲- معرفت بخشی

عواقب عدم تفسیر و تبیین آیات قرآن: ۱- از دست دادن اصلی ترین ویژگی خود یعنی هدایت گری و معرفت بخشی ۲- بزماندن از عرصه ورود به زندگی آدمیان

نخستین و اصلی ترین سازکار در تبیین و تفسیر قرآن: پیوند جاودانه ناگسستنی قرآن و عترت

کتاب صامت: قرآن بدون پیوند با عترت

فلسفه پیوند قرآن با عترت:

ضروری بودن حضور مستمر مفسری آگاه به معارف و اسرار وحی در کنار قرآن

ضرورت حضور مفسران آگاه به اسرار و ژرفای وحی: ۱- جاودانگی و ابدیت قرآن ۲- ظهور نیازهای جدید در عرصه حیات فردی و اجتماعی مومنان

ثمرات پیوند قرآن و عترت:

۱- تبیین و تفسیر صحیح آیات قرآن متناسب با نیاز و مسائل جدید جامعه اسلامی

۲- آموزش شیوه صحیح دستیابی ضابطه مند به مفاهیم وحی در غیاب عترت

۳- تامین حضور همیشگی انسان کامل به عنوان اسوه نیکو در میان آدمیان

۴- رهبری سیاسی جامعه اسلامی

رهاورد های رهبری سیاسی جامعه اسلامی: ۱- رهبری سیاسی اهل بیت به تبیین دقیق و کاربردی ۲- ساختن جامعه الهی و ارزش محور در کمال دق و اطمینان

اجتهاد روشمند در قرآن:

پیوند قرآن با عترت برای همگان در همه زمان ها و مکان ها مقدور نیست و برای حل این مشکل ساز و کار های پیشنهادی زیر را داریم: ۱- اصل اجتهاد ۲- خردورزی در آیات وحی

تفقه: در طلب چیزی بودند در صورت تمحض و تخصص یافتن در آن

تفقه در دین: فراگرفتن دین به صورت تخصصی

